

20.01.2024 r.

Stanowisko

w sprawie potrzeby stworzenia Ustawy o zawodzie pedagoga w kontekście pracy pedagogów z dziećmi w środowiskach wykluczonych

będący ogólnopolską reprezentacją wielu polskich środowisk pedagogicznych, uprawnioną statutowo do zabierania głosu w sprawach istotnych dla edukacji, działań opiekuńczo-wychowawczych, a mających ogólniejsze znaczenie społeczno-kulturowe, szczególnie uważa istotność działań wartościowych pedagogicznie, tworzących środowisko sprzyjające rozwojowi dzieci i młodzieży w naszym kraju.

wyrażają zaniepokojenie nasilającym się zjawiskiem nierówności młodszych pokoleń Polaków i – tym samym – narastającym problemem wykluczenia i marginalizacji. Niepokoi sytuacja, że w Polsce przybywa dzieci wykluczonych, żyjących w skrajnym ubóstwie. Wśród nich są dzieci ulicy. Rada Europy definiuje dzieci ulicy jako osoby do 18 roku życia, które przez jakiś czas żyją w środowisku ulicznym (choć niekoniecznie rodzą się i mieszkają na ulicy) i swoje podstawowe potrzeby zaspokajają w środowisku ulicznym. Ich miejscami pobytu są najczęściej ulice, podwórka, bramy, piwnice, strychy, pustostany. Dzieci ulicy nierzadko określane są mianem dzieci o skradzionym dzieciństwie, bowiem ich prawa łamane są zarówno przez bliskich dorosłych jak i reprezentantów instytucji edukacyjnych i pomocowych. Z badań prowadzonych przez dr hab. Małgorzatę Michel, prof. UJ, w Polsce są to dzieci: a) z najuboższych przestrzeni miejskich, żyjące w skrajnym zaniedbaniu i ubóstwie, b) mające rodziców w izolacji penitencjarnej, c) będące ofiarami przemocy domowej, d) doświadczające kryzysu bezdomności, e) rezydujące najczęściej wraz z matkami w ośrodkach dla ofiar przemocy domowej, f) uchodźcze, g) uciekające z placówek opiekuńczo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, h) przebywające najczęściej z matkami w ośrodkach wspierających osoby w kryzysie bezdomności.

czuje się zobowiązany wyraźnie zaakcentować, że dzieci żyjące w skrajnym zaniedbaniu i dotknięte kryzysem bezdomności dotknięte są trudnościami psychicznymi, niepełnosprawnościami, posiadają specjalne potrzeby edukacyjne, zagrożone są niedostosowaniem społecznym i demoralizacją, odznaczają się syndromem PTSD, wzrastają w skrajnie niekorzystnym środowisku wychowawczym i socjalnym, są zaniedbane materialnie i często głodne. Trudno dokładnie dookreślić liczbę dzieci doświadczających życia w środowisku ulicznym w Polsce, ale szacuje się, że może ich być nawet 350 tysięcy (dane Fundacji dla Polski). Ponadto raport Fundacji Szlachetna Paczka (Raport o biedzie 2023) wskazuje, że w Polsce jest około 400 tysięcy głodnych dzieci.

kierowani troską o warunki życia, rozwoju oraz edukacji dzieci i młodzieży mieszkających w małych ojczyznach, sami podejmują szereg inicjatyw służących poszanowaniu godności wszystkich obywateli naszego kraju, tak aby uwalniać przestrzeń społeczną od nierówności, ubóstwa, bezdomności. Tym samym poważamy działalność kilkunastu organizacji pozarządowych, prowadzących pracę z dziećmi na ulicy w ramach placówek wsparcia dziennego typu podwórkowego w naszym kraju.

Zwracamy jednak uwagę na fakt, że Ustawa o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (9 czerwca 2011 Dz. U. nr 149, poz. 887 z późn. zm.) jedynie wzmiankuje o pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Co więcej – Art. 24 i 26 w sposób niewystarczający regulują pracę placówek wsparcia dziennego typu podwórkowego, a tylko te mogą zatrudniać wychowawców podwórkowych – streetworkerów. W tym miejscu jednak dodać należy, że oficjalnie zawód streetworker – pedagog (wychowawca podwórkowy) nie pojawia się w zapisach. Sytuacja ta niewątpliwie wymaga uporządkowania legislacyjnego.

Pragniemy wyraźnie zaakcentować, że z raportu S.O.S. Wsparcie organizacji streetworkerskich. Raport z badań (badania przeprowadzone przez dr hab. Małgorzatę Michel, prof. UJ we współpracy z Federacją Organizacji Streetworkerskich na Rzecz Dzieci i Młodzieży FOS) na temat pracy osób z dziećmi na ulicy w Polsce, wynika, że z najbardziej zaniedbanymi dziećmi w Polsce pracują często osoby bez przygotowania pedagogicznego, a nierzadko są to wolontariusze bez profesjonalnego wsparcia pedagogicznego. A przecież pedagodzy - streetworkerzy są ważnym lokalnym ogniwem łączącym najbardziej zmarginalizowane środowiska społeczne z instytucjami lokalnego systemu wsparcia. Działania streetworkerów to ważny zasób lokalny, który nie powinien być zawodowo pomijany.

czuje się zobowiązany wystosować apel o wypracowanie ogólnopolskiego standardu pracy streetworkerskiej (wychowawców podwórkowych, pedagogów ulicy), dotyczącego aspektów formalno-prawnych, organizacyjnych, merytorycznych oraz metodycznych. Punkt odniesienia powinny stanowić wyniki badań uwzględniające sytuację i potrzeby działających na terenie Polski organizacji pozarządowych, prowadzących placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej i pracujących metodą streetworking. Podkreślamy, że istnieje pilna potrzeba profesjonalizacji i formalnego uzawodowienia profesji pedagoga – streetworkera, a realizacji zakresu obowiązków pracowniczych powinno towarzyszyć zapewnienie superwizji. Jako pedagodzy w sposób szczególny odczuwamy troskę o zapewnienie czynników chroniących w rozwoju dzieci i młodzieży oraz poczuwamy się do stania na straży prorozwojowego charakteru ich psychospołecznego funkcjonowania. W licznych ośrodkach akademickiej pedagogiki w Polsce realizowane są przedmioty z zakresu streetworkingu, pedagogiki ulicy i metodyki pracy z dziećmi ulicy. Kluczową kwestią jest zatem prawne uregulowanie kwestii związanych z formalnym przygotowaniem osób pracujących z dziećmi na ulicy. Co więcej, problem dzieci ulicy, dzieci wykluczonych, żyjących w skrajnym ubóstwie, jest problemem wymagającym rozwiązań międzyresortowych.

Jako pedagodzy, mając świadomość spoczywającej na nas odpowiedzialności za rozwój dzieci i młodzieży w naszym kraju, oczekujemy pilnych i adekwatnych działań w odniesieniu do stworzenia Ustawy o zawodzie pedagoga w kontekście pracy pedagogów z dziećmi w środowiskach wykluczonych.

Los dzieci żyjących w środowiskach wykluczonych i profesjonalizacja osób pracujących z dziećmi na ulicy powinny stanowić przedmiot stałej, prawdziwej i odpowiedzialnej troski najwyższych władz państwowych.

wyraża przekonanie, że przedstawione stanowisko zostanie potraktowane z należytą powagą.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

SEKRETARZ STANU
Aleksandra Gajewska

BPD-V.055.3.2024.MS
Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

ZAWIADOMIENIE O SPOSOBIE ZAŁATWIENIA PETYCJI

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2018 poz. 870), w związku z petycją sprawie potrzeby stworzenia ustawy o zawodzie pedagoga w kontekście pracy pedagogów z dziećmi w środowiskach wykluczonych, uprzejmie informuję.

Przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177), określają m.in. zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z art. 9 pkt 2 ww. ustawy, rodzina może otrzymać wsparcie przez działania podejmowane przez placówki wsparcia dziennego, a co za tym idzie dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce, o której mowa wyżej.

Warto w tym miejscu również wspomnieć, że placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Placówka prowadzona w tej formie realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

W kontekście wymaganych kwalifikacji wobec osób pracujących z dziećmi w placówce wsparcia dziennego należy zaznaczyć, iż kwestie te regulują przepisy art. 26 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którymi, mogą to być osoby posiadające następujące kwalifikacje:

- 1) w przypadku wychowawcy:
  - a) wykształcenie wyższe:
    - na kierunku pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia, socjologia, praca socjalna, nauki o rodzinie lub na innym kierunku, którego program obejmuje resocjalizację, pracę socjalną, pedagogikę opiekuńczo-wychowawczą lub

- na dowolnym kierunku, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie, resocjalizacji lub kursem kwalifikacyjnym z zakresu pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, lub
- na dowolnym kierunku oraz przygotowanie pedagogiczne uprawniające do wykonywania zawodu nauczyciela,
- b) co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe i udokumentuje co najmniej 3-letni staż pracy z dziećmi lub rodziną;
- 2) w przypadku pedagoga - tytuł zawodowy magistra na kierunku pedagogika albo pedagogika specjalna;
- 3) w przypadku psychologa - prawo wykonywania zawodu psychologa w rozumieniu ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz.U. z 2019 r. poz. 1026);
- 4) w przypadku osoby prowadzącej terapię - udokumentowane przygotowanie do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy z dzieckiem i rodziną;
- 5) w przypadku opiekuna dziecięcego:
  - a) ukończoną szkołę przygotowującą do pracy w zawodzie opiekuna dziecięcego lub pielęgniarstwa lub
  - b) wykształcenie wyższe:
    - na kierunku studiów związanym z kształceniem w zakresie pedagogiki lub
    - na dowolnym kierunku oraz przygotowanie pedagogiczne uprawniające do wykonywania zawodu nauczyciela.

Ponadto w placówce wsparcia dziennego z dziećmi może pracować osoba, która:

- 1) nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej ograniczona ani zawieszona;
- 2) wypełnia obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Powyższe przepisy określają zatem wymagane kwalifikacje osób pracujących w placówce wsparcia dziennego na konkretnych stanowiskach, w tym również osób pracujących na stanowisku pedagoga. Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, iż ustawodawca wskazując wymagane kwalifikacje w przypadku pedagoga, nie wyodrębnił stanowiska - pedagoga ulicy.

Wskazane kwalifikacje dotyczą zatem osób pracujących na stanowisku pedagoga we wszystkich formach placówek wsparcia dziennego. Oznacza to, iż wprowadzenie kategorii pedagoga ulicy wymagałoby stosownych zmian legislacyjnych w zakresie samego zawodu pedagoga i ustanowienia takiej specjalizacji. Wówczas istniałaby możliwość dokonania stosownych zmian w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Niemniej bez podjętych uprzednio prac w zakresie wprowadzenia odpowiednich przepisów prawnych regulujących kwestie związane z pracą i zawodem pedagoga, nie ma możliwości dodania odrębnej kategorii – pedagoga ulicy do katalogu osób mogących pracować w placówkach wsparcia dziennego, a tym bardziej wskazania kwalifikacji uprawniających do pracy na stanowisku pedagoga ulicy w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Mając na uwadze powyższe, uprzejmie informuję, że zarówno kwestie merytoryczne, jak i legislacyjne związane z utworzeniem ustawy o zawodzie pedagoga leżą poza właściwością Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. W związku z tym Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przekazało Państwa postulaty do Ministerstwa Edukacji Narodowej, celem udzielenia odpowiedzi w zakresie, będącym w kompetencji ww. resortu.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku
Aleksandra Gajewska
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

